Ա Զ Գ Ա Ս Է Ր

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱԶՆՒ ՃԱՄԲՈՒ ՆԵՐՁԱՆԻԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՓՈՂԱՓՈԽԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Բ. ԹԻՒ 43. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Յուն. 13.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

— Ի 26 Մէյի Զնդի Զօրն Սինկ ունեւոր պատանի ոմն Հնդիկ մկրտեցաւ յեկեղեցւոջ Քրիստոսի, ի ձեռն Առաջնորդականի Եպիսկոպոսաց . եւ Քրիշնայ Մօհան Բանըրջի (քահանայ ի Հնդիկ հաւատացելոց) քարոզելոց ըստ սպասաւորին .

— Մշտադալար մեծի ծառ . — Ի բանսլ նորոյ ձեռնադրաբերին ի կամբըջեն Բարագպուրայ դէպ ի Սերամփօր հատէն գամբէ ծառ մի . որ անկանէր զձեռնադրեցայն . եւ հասուցին ընդ այն ուսքէ չարդ ըստ սովորութեան . Բայց ահա ծառոյն ապաքէն սկսեալ թէ իւր ամբողջն մշտապայծառ էր ընդ ամն բոլոր . այսմէնքն ամփոփեալ պատուղ առյր ընդ ամենայն երզանական տարւոյն բարօք բարձույառնան ուկրութեան . եւ առ ի ցոյց հաւատալոյ իւրոյ՝ յանդիման մատուցն զմի կամ զերկուս յատուկ նորա . որք երկ երկուցանէին ծաղկունս . պտուկունս . եւ պտուղս խակս եւ հասուն յամենայն ամսոյ՝ որք հետ զհետ հասնելով՝ զարդարեն բազում պտղատանեն հայթհայթէին զնմա իւրեանց .

ԼԵՂԱՆԿ . գրեցին ուրուք յառաջ ի Բաղդադսբրւոյ թէ ի պատճառ երաշտութե հունձ լեռնեկի այսր ամի երծառ մնացածք պակաս լինելոց գանցեալ տարւոյն . Թեփլհուռայ եւ Պուրնիւն վաստակաւորքն եւ են . Հասարակ Նորքեն Բանկալայ եւ հարուստ լեալ մեծ առէ ի սովորապատուն մերամ . Ուստի անդարայ ակրմանել ամենեքեն չէրդ հնար , եւ զբարձրագունեց որ քան ազգային բայց երկիր ծախեցան ի Թեթերոյ եւ յորդանց . Զյունթացս ուստի ամաց ոչ երրէք ունէաւ երջանիկ այսքան առաւ

ի բերդ . զի կէսք անդոց ոչ սերմանե-
ցան , և որք սերմանեցանն՝ դիւրին թէ
անպտուղք են . Յաւուրս սորին
սկսանելոց լեզակ գործել ի 10 յու-
նիսի . բայց յայս սակս հարկ սկիզբն
արարցուք ի սահմանս Յուլիսի .

— Ի Բօլլինի քերականոց անուա-
նեալ ուրուք , քանի մի և ևս մըտօք
հեռի ի մայրաքաղաքէն՝ բազմութիւն
ուսանողաց զայն բանան գիտնականի
ուրումն հնդկի , որ զանձքն էին
սահմանեալ , և մտանեն ի ներքս
ուսոյ հարկանել . այն ինչ մի անձ ի
նոցանէ կալեալ ի ձեռին զհին սուր
ինն՝ արկանէ հար և վիրաւորեաց
զամենեսին գլուխս .

— Վասն սխալ մի Լայկաւթո —
Սամնդաբանանոյն Ընդգլիարէն Օրա-
գիր — որ յետ սկսեալ տպագրութեամբ
հոգեվարելոյն զանխուս ինչ՝ մտաւ սխ-
ալագրութեամբ յանցեալ երեք շա-
բաթի երեկոյին , Թուղթ թէ խնդրե-
րեխայն շատ ներգործութիւն կենաց մատ-
նեաց անմեղեամբ , քանզի ծնողք նորա
ընդ բժշկութեամբ գոլով կայծակին՝
որք յառաջնորդ կեղակոց զարշէին ,
հնարին մի թէ ապրեցանն ՚ի վտան-
գէջ հասանելոյ: Հաւաքապ լսեալ իր մա-
սանց կոչեալ կայից հանգուցելոյն՝
հրատարակէ թէ ՚ի մնալ երեխայ ինչ
մեծիթարել զլայսպ ՚ի բարեկամաց
նորա՝ վասն կարաւեան այսօրէ . —

— Բժնակի Թագաւորն եղ անուն
յամսոյ 2 յորում գաղզան Գաբրիէլ Սը-
րգոն Սէթ Մամ ՚ի Սելլում և Գաբրիէլ
Ընտան Կերսլի ՚ի Կոստանդնուպոլիս .

— Համառօտատախտան ան՝ ի Կոստանդ-
նուպոլիս , Ընդգլիացի որդեոք , թէ
Ամերիկացի . ոչ գիտեմք . (մարձեալ
գրեթէ ի դրութիւն իւր) տպագրեալ
և բարեբերեալ առ լրագիրսն իւ-
րոյ գանգատանս յարուցանէ զՍոա-
քեյլապատի Պատրիարգն Եկեղեցւոյ
Հայաստանեայց ՚ի մեծն Պոլիս , որպէս
թէ բանութեամբ բանդարկեալ իցէ
զնա , և բարեկալ զնա մօրուսքանդ ա-
բարեալ զայս ոչ և բանդարկեալ զայն
՚ի սակս յարեցեալ յայսմանէ .

Սուտ պատմութեանցն Ծղարսք
մեր առս Գաբրիէլ Չիլինգարեանն և
Գաբրիէլ Ըգովթանեանց , ցուցանելով
նախ և յառաջ թէ՝ պարտ էր Հօր և ա-
ռաջնորդի զձեռնարկեալ գործի կամ գաշ-
խար լսելանել կամ հաճոյել , և ՚ի չափ-
աւ նոցա ասաւել և զնան ՚ի ներքս
գալոյ , սակայն ոչ ընդէր անկեալ
հոգին զուսուցան կեա ՚ի ձեռին իւ-
րում Եփրեմ՝ եթէ առանց պատճառ-
ս ի լեալ իցէ բանութիւն Ըսաքեյ-
լապատի Պատրիարգին՝ Հայաստանեա-
յցիւքն այնուքիկ կարող էին արգելուք
բարերել յանձեան Ըդրաւութեան
Կ Նէհօնուն Թագաւորինս ՚ի ձեռա-
նէ նորա գանձել զհրաւունս իւ-
րեանց , և զի փոյթ բանութեանն ա-
նարիի ընդ Պատրիարգ և ընդ ժողո-
վուրդ Հայոց . Թէ երևս ՚ի գրուածոյս
անէն առեալ և Բարեկամին Հնդկաց՝
տպեաց զորինակ բանադրանաց Պատ-
րիարգին առանց մի բառ խօսելոյ .

Եթէ Ընդգլիացի ոք իցէ գրեչն ,
ապաշխ ՚ի մէջ հայել ՚ի պատմութիւն
եկեղեցւոյ իւրոյ , ուր միշտ ի ժամա-
նակս իւր մեր , իսկ թէ Ամերիկացի
որ՝ խնդրի մանգամ ևս յառաջանել
յերկիր իւր և յանդուր անմատուած-
ութիւն կրօնից աւելի ընտրեցոյ նորա ,
և Պչլնարիս բարեմանեաց հոգւոյ խօս-
տովանս լսել թէ Ամերիկոյ արդեօք
շատ՝ եթէ Ըռմենիա կարօտեցին պատմու-
թեան վասնորդոյ իւրոյ .

Սիրելի են և մեզ նոյն ազատութիւն
ակք , և խաղաղութիւն ՚ի բարեպաշ-
տութեան մարմ. բանութեան Քրիստո-

գոլ ոչ եմք , բայց տրտմեմք դժուարապատահմանն թէ զխածուածն իւր ինչ յայս բանք , եթէ ոչ զհնարաւորսն 'ի կարեկցութիւն շարժել . և եթէ սգաւորս լինիցիր առ մերձաւոր մեռեալ դըժնի ամուսնացելոյ առ Հայր զատնոյ ոչ խրատեաց , կամ զսխալ մտաբերել առ հոյլս իւր ոչ առաջնորդեաց . առ կրծիւն մխնդամայն մերձանայք . այլ առ ստորս բարոք երգօք , յայս և թէ 'ի փխիթիութեան տառել՝ բան եթէ 'ի կարեկցութիւն . և առաւ քեզ տպագրեց յայտնի , թէ և ինքնին և ջատագով բանութեան . Անապատական Փոխարխողին Հայոց մնաթեռն կարդալ առ ստահակեալս իւր ; իսկ գրել յայս այսպիսի զնոյն Մխիթարեանց կարդալ առ Միլքումեան՝ որ ոչ տեսոյ մեռոլ ինչ իւր , յանկոյս , թէ՝ Հարաստանակէ՝ բայց երկրն համարոտ է , այլ Տէր իւր ; Սնաթեմն և բաս Սարի և 'նշանակէ Ճէր զոյ կամ՝ չոյ 'ի պատահել . Սուրբն առ: սուն ցերթոյ հաւկեաց , զի մի մերձաւորեալս զիս . Բայց մեք յանձնայն արար ձայնթմեք առ Սուրբն առ զեկեր խաղաղութիւն իւր նախ Եկեղեցւոյ՝ և տայր ամենայն աշխարհի :

— Լեզուաց թարգմանիչն եղաւ առա Ջ ինն 4 ին . յորմէ բայէ՝ թէ Սր Սարգսոս Պիլ զաղել կամելով բարոյականն Խաչատրոյ՝ թող յաանուն ծերակուտին մասուցանել բարոյ Իսրայէլ այլոց 'ի պաշտպանութիւն անձանց և աստուածոց իւրեանց՝ զոյզ ընդ մարմնոյ մտաց և օրինաց ուխտադրաց . որով զամենայն և եթ զարմացուցանելով զառաջս երկրու՝ մնասոյ ինչ ոչ կարոյ առնել :

— Շողոմեցելոյ Ընկերութեան՝ որք ոչ կարացին միաբանել 'ի գլուխ առնել զառաջնորդութիւն իւրեանց , հրապարակեցան 'ի բոց լուծանել , և թէ կատարածն զինչ — այսուհետև :

— Պատգամ — Անստուածական ամառնանք Լեռնատն ամուն , զեր պատեհ զանոյ իւր զմայրատապար երաւոր Սերգեյին Պատրիկ իւրոց համերաշխ ի կառն գեղ 'ի Վիեննայի , անդրահար եղև ի նա . զնաովն թափանցելով անց ընդ կառն . և թուղթ զմասնին առեալ ի զող Թոգավորյն այլ սրբութեամբ ախոյերանեալ Թագաւորին Թագաւորաց՝ ոչ Թագաւորն . ոչ Թագաւորին . և ոչ 'ի զուարթ Նոյա վկայեցաւ ար . Պատճառն առի սի զօրեցաւ Լեռնաւէ ի պաշտաման իւրն առ 'ի պատիւ չարաչարութեան իւրոյ , և տուրեան առնի համառեցոյ յապրուսս , զոր թէրեւն տրտմեաց փախուցեալ 'ի գլուխ ինչ զորմաց՝ այլ գերեւեցաւ ; Նորագիտաց գլխաւորութիւն , և ամենահայրեալ յանձնէ՝ յոյժս ի միասին իւր զօրեր վերնամարտութեան . զենոյն թագաւորին 'ի Վիեննայի , և ամե զփառս փորձեաց անորենութեան իւրոյ , որպէս և պատմեցաւ :

Ի մեռանելն Լեռնաւէ և մարմնոյն փեխասմեքն՝ մանն մանն ծրարանեն զորդեակ , եթէ չէր զորոյ արդեօք լինել նոյա . Ճշմարտութեան մանեցու , եթ առանց փախածոյից 'ի նիրհեցութիւն Սերգեյի , որ ջնարհանալ երկեալ զնոյանոր առոց , Պիւս եմ՝ 'ի սրան զատենէ փախնդրացն՝ 'ի սոյն բարենաւուն նոցա առ Իր , առ Թագաւորն և առ Աղեքս , և Թեւանն բայց ամաց , ապ իւրանիկ եմ եա , և որպէս եմ առաջքն , յարժամ զնաս անեմ . թէ և զերպատաս իմ , զոր այս չափ սերել , բայց ի նեթանոյ լինի չարաչար զեղասա-

ձայն՝ որք լինէ միայնոյ պետին։ Այս ամբոխաձայն՝ ՚ի ձայն Vive le Roi կեցէ՛ Արքայ։ Լուեալ ժողովրդեանն. " Պարոնայք, ես վասն Գաղղիոյ կամ՛, և վասն Գաղղիոյ միայն է, զի փափագիմ կեալ։ Ամենայն ջանք իմ և խնամոց եղեն և լինելոց միշտ յաջողութիւն և յերջանկութիւն նորա։ Մատուցէ՛ք զկնիւն չարեաց. Ջանացարուք յառաջ խաղալ ընդ ՚ի փախձանին՝ որ Հասարակաց մեր առ ազգի կայ, և որով մտախոհեալ ինքնին զկնանս իմ։"

— Դարձեալ թէ յամէն կողմանց Հաւանեալ լսեն քաղաքական և զինուորական մեծամեծութեանց Հարցանելոց, որ յաղթեալ փանջարոյ՝ վերստին շնորհեաց Սեկոյ. զի կացցեն նոքա տոկուն ամբողջութեամբ ընդդէմ յարձակմանցն Արտասնից։

Բայց մեզ թուի թէ այս Հաւանութիւն միայն թեթեւ մին երեւան կարգեալ է. Անգլիոյ գոյ կողմանց, և Հարցինք ՚ի մեզ կարծեաց չափ. բանն յայտ վարել. — Փոխանակ այդր եւ բազմաց կարծեաց, առելի ես Հաւանական է թէ Սեկ և Անգլիայ երկուքեան են միաբանեալ և վերստորեալք Անգլիացւոց՝ մարմնեցին ընդ մեծամեծս. և ՚ի վերայ յարձակեցին Բարբարոսական կողմանց. — Դուք թէ, մի կարծեք չէ առնել, կոչեցին ՚ի թեթեւ խաբեաց նաև զՌուսիոյ Պարսկաստանի, և զՍիքին ընեռական. և յաղթեալ առաւել ես յայտնի Հըբառաութեան քաղաքական և զինուորական մեծարաբութեանց Սէր Լոյտ Հարդինկոյ։

☞ Բայց նա Սիկհեան Ռանճիթ Սինկ. որք խոյս զօրավարութիւն չարաց կարգեալ կարող են զամէն երեւ ներարկել և զամէն զօրք բարեաց։ —

ԴՊՐՈՑ

Կանոնք կարգաւորութեան Աշակերտաց Անգղիական դպրոցին, որ ՚ի Նոր Ջուղայ ՚ի Ց. Մ. Ջերմէ հաստատեալ է։

Ա. Ամենայն աշակերտք յերկրորդ ժամուն առաւօտու՝ պարտին լինել ՚ի դպրոցին։ —

Բ. ՚Ի հնչելոյ զանգակի դպրոցին՝ ամենայն աշակերտք պարտին կանգնել, և բաց գլխով երգակից լինել աղօթիցն (այն է Հայր մերն (զոր քաղցր ձայնիւ է երգել։)

Գ. Յաւարտել աղօթիցն, Դասուն առաջին պարտի յառաջ գալ ՚ի դասատուութիւն։ —

Դ. Յետ դասուն առաջնոյն, ապա հետեւեալ դասքն մի զկնի միւսոյն, ՚ի դասատուութիւն ելցեն։

Ե. ՚Ի վեց* ժամուն վերստին ՚ի ձայն զանգակին յոտն կացցեն աշակերտքն յաղօթս ամբողջական, և ապա արձակին գնալ ՚ի տուն ՚ի ճաշ։

Զ. Յետ մի ժամուն՝ յետ միջօրէին պարտին աշակերտքն լինել ՚ի դպրոցին վերստին։

Է. ՚Ի 10 ժամուն երեկոյեան, յետ ամբողջական աղօթիցն, ամենայն աշակերտքն արձակին ՚ի տուն, (բայց նախ գնալ յեկեղեցի Թաղի խաչինց. նախ՝ որ ՚ի Հիւսիսայ թաղի ընտրին, և ապա մերձակայքն. բայց որք ՚ի թաղի դպրոցին, պարտին մտանել յեկեղեցին և յետ երեկոյեան աղօթից. գնալ ՚ի տուն խաչինց) և այսու չուոյ ՚ի դպրոցէն պարտէ երկուս երկուս կից՝ զուգընթաց՝ պաշտպանել

---

* Ժամանակացուցութիւնս են ըստ հին աւանդութեան տեղւոյն ...

[illegible]

շարունակաբար լինել ։

Ը ։ ՚Ի մտանել փորձառութեան ՚ի դպրոցն ։ ամենայն դաստիարակ պարտէ ապա առնել փորձառութիւն եկելոց եւ չեկելոց աշակերտացն ՚ի դպրոցն ։

Թ ։ Ամենայն պանդանեալ գնահագրեալ կարգադրութեամբք ։ ո՛չ պատմել որպէս փորձառութեան ստացան դասատուէ ։

Զնոյ քառորդաւորեալ՝ զկառավարութեան ճշդե-նաքէլեան ձեռնարկեն որ ՚ի նորին Ժողովոյ ։

Այսպէս հիմնեալ եւ սրբագրեալ իւ մամուլն ուսմանց ձեմարանիս է հին եւ նոր կանոնագրքին Հայաստան ։ Ը ։ Համայն նորին կարգադրութեանց ձեմարանիս, դասատուք եւ աշակերտք ներկայանան ՚ի ձեմարանն ։ (եւ փորձառութեան ՚ի ... ամ եւ ... ամսեան ըստ նախադասեալ ամսոյութեան ժամանակաւորութեան ։) ՚Ի մասնել փորձառութեան Հայրապետական դպրանոց ձեմարանին, յոր աշակերտք ամենայն յամս կոչեալ եւ պատրաստեալ կենաց ձեռնարկեն ըստ դաստիարակութեանց իւրեանց ։ Նորին դժնդակ մեծ եւ զգօնութեան եղանակաւ ։ Յառաջակալ ազդեցիկն նորին խրատաւորին դասուց յիւրեանց նշանաւորեալ ամս- ւոյ ։ Զի իւր 10 բովանդակ դասուց առաջին կարգ ՚ի դաստիարակութիւն, որ նախ ընթեռնու զբանսն իւր ընդ եւ իւր ։ մեկնելով զայն յաջողութեամբ, եւ ապա մեղանչեն զայն քննականապէս, ապացուցանել ՚ի փորձառութեան ։ ապա ներկայ առնեն զարդարութիւնս ։ Երկրորդ կարգ դասն երկրորդ ՚ի փորձառութեան, որ ներկայ ընթեռնուն զբանս իւրեանց, մեկնելով զայն յաջողութեամբ ։ եւ ապա փորձառութիւն առ յառաջ դասու ։ ընթեռնլով եւ պատմելով զայն յաջողա-

հարցում աշակերտացն եւ ապա հարցանել քննականաբար մասանց բանիցն, եւ ապա խրատական ուսմունք յանդիմանել մի առ մի զգուշաց քննականութեան ոգւոյն ։ դժուարին պատճառն մեկնելով նոցա զբանն յաջողապէս, եւ զհամառօտելու բոլորն համեմատ մեկնութեան ժամանակաց եւ եղանակաց բոլորն յաջողապէս ։ Իւ ապա նոր դաս առնուն ՚ի փորձառութեան, խնդրանաւ լինելով ՚ի նոյնն առաջնոյն սորաւորեալն դասատութեանցն ձեռնարկ, եւ ապա արձակին զնոյն ՚ի դպրութիւն ։ զոյոյ զարմանալի ունին իւրաքանչիւր բան իւրեանց ամբիոն, զմեծագործս, զմեծագործս, եւ զայլսն ։ Յետ առաջնոյն դրութեանց ներածն իւրեանց զԱրիստոտէլականութիւն, ապա զասն առաջին կարգ ՚ի թուաբանութիւն դասատութեամբք եւ դասատութեամբք ։ Զմեծագոյն դասատութեանս, զայն փոխանակ երկրորդ առ դասատուս իւրաքանչիւրոց առ իւրեանս եւ անունն առանց զգուշաց իւրեանց ըստ մեծաց գրեալ կանոնաց ամենայն ՚ի փորձառութեան ։ Իւրաքանչիւր ՚ի լինել միջօրէին Հայկական դպրոցին, եւ տեսանելն աշակերտքն ՚ի տանս իւրեանց ՚ի Հայկերէն ։ Իւ ապա իւրեւ յետ երկուց ժամուց, պարտին Հայկական դպրոցն փոխադրեալ աշակերտաց խնդրոյն նորին յիւրաքանչիւրոց յիւրեանց ամսոյ առաւօտուն ։ Յայսմ ժամու դաս փորձառութեան պարտականն եւ նստեալ ՚ի նշանաւորեալ ամսոյն իւրում առանձին սենեակի առանց գրաւոր նոցա ։ սկսեալ յառաջին դասուն մինչեւ ցվերջ ։ առաջին դըպրոցի դրութեանց ։ եւ մեկնելով բովանդակ ՚ի Հայ առ դասն կարգաւորեալ ։ Իւ երկրորդ ՚ի շաբաթուջ փո-

խանդակ դրագրութեանց առ դիտաւո-րութիւն ի լեզու Պարսից : Յետ աւարտման Պարսկականին, զորձեալ կոչին զաւքն ի զատաստութիւն և ի թուաբանութիւն, և ապա ի յուցանել զգլութիւնս իւրեանց, այսքանքն ուղղին 'ի վարժարանէն : Իսկ որ ինչ մեզ լինի զատաստութիւն Անգղիական լեզուի, որոց ուսանին միայն զայն լեզու, բաց միայն զըրեալ Հայկական զատաստութեանց : Իսկ ապա ի Հասանել երեկոյեան ժամուն, Հնչեցուցանի զանգակն, յոր աշակերտքն կանգնեալ կարգաւ երգեն զաղօթան՝ և ապա կարգաւ երանեն 'ի Ճեմարանէն, իւրաքանչիւրոք 'ի տունս իւրեանց, պատուիրանօք ամենեցուն զնալ յեկեղեցի ժամին իւրեանց, որպէս և յառաւօտուն : Իսկ յաւուր միում 'ի շաբաթուջ այսինքն յաւուրն ուրբաթու կամ 'ի շաբաթուկիւրակէ զՔրիստոնէականութիւն խուսի 'ի զլխոյն մինչև ցվերջ, ունկնդրել յաշխարհաբառ լեզուն : —

'Ի Քալկաթա, 1840 : } Յանձնարարեալ Ճեմարա-
'Ի 13 Մայիս ամսոյ : } նին :

Թիւ տօնից արձակմանց Աշակերտացն 'ի Ճեմարանէն 'ի տարւոջն :

ա. Իւր առաջի .... օր 1
բ. 'Ի Ծնունդ Տեառն մերոյ ՅԻ ՔԻ, սկսեալ միով աւուրբ յառաջ քան զԾնունդն : .... 15 :
գ. 'Ի Բուն Բարեկենդանին, սկսեալ յաւուրն Տ շաբաթի : 6
դ. 'Ի տօնի սրբոյ Լուսաւորչի մտնելն ի խոր վիրապին 1
ե. 'Ի տօնի Զատկին, սկսեալ յաւուր երկու շաբաթ : 15
զ. 'Ի տօնի Աւետմանց Ծննդեան 1
է. 'Ի տօնի Համբարձման Տեառն 1
ը. 'Ի Հոգեգալստեան երկու շաբաթին : 1
թ. 'Ի տօնի Լուսաւորչի ելանելոյն 'ի վիրապէն : 1
ժ. 'Ի Վարդավառ երկու շաբաթին 1
ժա. 'Ի Վերափոխման երկու շաբաթին : 1
ժբ. 'Ի Խաչի երկու շաբաթին 1
ժգ. 'Ի տօնի Յովսեփայ Յարիմաթացւոյն : 1
ժդ. 'Ի տօնի սրբոյն Մեսրոպայ : 1
ժե. 'Ի տօնի սրբոյն Սահակայ 1
ժզ. և ի ծննդեան աւուրս իւր ամառան : 16

գումարն է 48 :

ՀԱՄԲԵՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ

Յարգելի Պարոն Մ. Գ. Թաղիադեանց :

Աշխատասիրող Արարատեան Ազգասիրի :

Հայրենասէր Պարոն :

Ողջոյն խնդութեամբ տեսանեմ ի լոյս ընծայեալ ի յառաջին երկուց՝ նորալոյս Ազգասիրին Արարատեան կոչեցեալ ի Հնդկաստանեայց Ազգին փոքրաքանակ յարդիւն ոչ և փոք : Զմտեալ ի յանս Հնութեան և լեզուի Ազգին բազմաշահեալ յայտնեմ՝ Համեմատ պատմութեան մեր Ազգաթանգեղեան և Թիւբեւ առաւել Հնութեամբ քան զայն, մինչչափ լինի և որպէս ինքն, այնպէս և կարծեմ թէ Ազգիս Համօրէն՝ անդիտութիւն Համեմատութեանց Հնութեանց, թէ Ինչ որ զանազան էջին զաղտագոյն զանձ Հնութեան, կամ յԵնդ ոչ զրութեան նախագրագանորդին առին էջէ : այսոքիկ անդիտութիւն և վաւերութիւն սպառ մեծ աւելին զանգել Ազգին, մերոյ պատմ անձեալ մնացորդին զ յառաջ արժանեաց մատենիս վասն որոյ ասելու խնդրեմ, զի եթէ լիցի ինչ նորհասկ կամեցող և զեկուցեալ քոյ, բարեհաճեցիս առ Ազգին զանձանօթ անդիտութիւն Համեմատութեանց Հնութեան մատենիդ ի յարժանաւոր մ բացատրել Ազգասիրի, որոյ վասն կան հոգւոյ ի որոն :

Յանձնարարեալ յաշխատասիրութեան ազգասիրական վաստակոցդ, Մնամ

'Ի Կալկաթա : Քոյդ բարեկամդ :
14 Մայիս 1846

Մանուկ Զօրայեան :

— Յորդոց Համապատասխանութեանց և նախկու պատուելի Ազգին ընդհանրապէս յայտ լիցի, զի որպէս ընթերցողն նոյնպէս և ազատ խոս Ո֊ երին Վարդ-

գիտէ՝ քաջիկ ծննդեանն զօգուտն մեծ՝ որ ի մեծէն Հանգանանեաց անտի դիւղաց և գրութեան նորա. բայց դարձեալ ոչ կամեցայ ասել՝ քանզի գրեալ է. բարի կինօք աստանականն՝ բարր գըլ֊ ուածք խմ. Օրագրականք են. որոց մեծապէս անկրաւէ, եթէ զամենայն հաստատեալ առ հաստատած քանզի և գնէի դառաջեաւ ։

Իսկ կամք եղին շատ անդամ առաջի գՕրագիր ծննդապարհօրդութեան իմոյ. և առ այս՝ անձ.ք ինչ յառաջ ցուցանելիականն տրամի ընդ պատշաճութեամբ Պարոն Մէթոյ Յ. Աբ֊ գարեանց. որոյ գէթ ծանր. ընթերցո֊ նին ի ձեռս չերկին. Այլ և ի նոյն կամի կամ, և եթէ սիրելի իցէ արդարելի Ազգի խնամ մեկնելոյ հան֊ գամանաց Վ. ատեղ իւր և սիրելեաց բերոց Ազգային Նշխարաց ցանկալոյ աստ և անդ յէջս Ազգասիրաց սպասելի ուրեմն չնորհ տրացել. մի կամ մի֊ւս երախտեաց զապարդութեան նորին մեզ քաջալերս մատուցանել և անաստաս տեղեկանալ. Այլ թէ ոչ հանդիբեսցէ մինչև ես հարցացելոյ. եթէ մնայցեմ նոյն՝ որ ինչ և արդ եմ. ապրեցից. քանզի թէպէտ ես ոչ հարցանացոյ և ոչ գիտեմ, բայց լսեմ որ ասեն, թէ ճանապարհ ցուցանէ կենդանեաց.

Մ. Գ. Թ.

ԵՐՈՒԵՍՏԱՆ։

Շարունակեալ Թիւ 43. էջ 185

Երկրաթն՝ արդէն առաջարք, զոտնին խառնելով այլ յուսալոյ զգուշութիւնն համբաւեսն. յորոց պարզ է զանել վասն յարմարելոյ ի պէտս. ուստի նախապէս պիտի կազմուցանելն համբաւնական երկրաթոյ՝ վասն անձնաւորաց և արտաքոյ զմասունս ծածկոց և մինքերաց գտեալս ի զգուշութեանն, և այսուհետ չիւնն հարցն այս դիւրամբ ի մէջերկ ի համար յար֊ մարվան հարկացեալ. Բոլոր կամ զուգոյն ուր հա֊ լէ երկրաթն՝ է մեծ և բարձր մինչառատ կամ երկու ասեն մանայարի. յայսմհետ կանոնաւոր կամ ճառագայթ. առ աստացառութեամբ յոր արտացանիս երկրի փոքրն մեծաց. զոն և այլ ծանրանք պատահանելով ի անցիս անդի քարոյն ընդ շրջապատն, զորս բանան երբ պիտոյ իցէ, վասն հանելոյ դիւրացման և պէտքացարբերն. Այլ նախ արգասիք ի քարոյն ածուսն հատարակ կամ հանքայինն՝ ընդ յարգեցեալ խառնոյ ի բնաւորութեան դարձեալ. և յորժամ բոլոր նորոգեալք քարոյն սառ պարզեալ ջերմացեալ. իցէ հրաշէկ՝ ծղեալ արկանել ի ներքս հանքայինն (որ յառաջ կոչուցեալ և թանձրացուն էր) մաքուր առ փոքր. յարմարեալ ծր֊ գիր նախ զերկաթ պարզելոյն (բերլինք) այն է սեւ֊ ռուն և խառնոյ. ձգեալ յայնժամ աւելորդ մի կրա֊ քար. Հանքային հրաշալելոյն որ է երկաթաներքն անձրեւ.ք, այնպէս առանց պարզելով. նորոգեալ հրոյն պարտեալ՝ յետոյ ծանրութեանն յարգի֊ ռնել իջանէ ի վայր ի ներքոյն ուրեմն քարոյն ի մէջ հրաշարար պարզելոյն. և անդ առաջնահարար հալի փոխեալ հալոյն զնամանեն ի առաւել ապահովե֊ լով զբոլոր մնացեալ երկաթն նստելով ի բուն հաղորդականին և բնոյն աւելեալ. ընդ որ ի աստիճանս զերծ աւելորդ յամեն ելոյ, անցեալ ընդ մի զերկաթն սպառեցեալ նիւ նիւթ հալալելոյ. Զայսմէկ մնացելի առաջ բացեալ զի ականք մաքրեալ քարոյն, հանեն ի բաց երկաթն ամենայն երկաթն հալեալ, որ թա֊ փեալ ի ձեւ յարմարեալ վասն կիրառութեան.

Այս չափաւորութեան ընտրութեան քարոյն և բաղ խառնութեան արուեստ նորագոյն հրոյն և կրա֊ քարայն խառնելոյ՝ տեսականօր երկաթն բա֊ կարգութեան և բազ մաքրութեան՝ որպէս պէ֊ տոյ պիտոյ իցէ. ուսեալ զոյն. թող գրեաներն աւ֊ ռաջարար արդիւնաւորեն մեթոդն զգուշութեան և բացարձակ նիւթոյն.

Շարունակի.

Բանասիրական

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.

Շարունակեալ Թիւ 43 էջ 188.

Լ. Բառից ճանաչմամբ հասարակական գիտութեան աւելո֊ րեմն են նշաւոյ. նա մեծամեծակնոյ մնաց բոլոր կա֊ րողութիւնքն մեծ են, և դպրաց դպրութեան ներքն նորանն (Ելլադայոյ) և ուսեալ կրկնակելոյ թիւնն կեն֊ դանեաց. հայեն ասէ զոր առել նոյնեմինաց, զոյն ա֊ ծեալ աստիճան մեծամեծ բանիւքն մէջ ձեւանմանն են֊ նել. ինչ արգելք որ մնամարդկուծն զամենեմանն չէն կարգադրման նոցա ընթացքին կայ առել. և կարգուլ միաքն հեշտութեամբ և շուտով յառաջա֊ մանիցն. մեծութեամբ և ամանաւորութեան փոքր֊ ագոյն պատահմանց. Որպէս հասարակն մեծամասնաց. ենթակն եւ մնաց ըստ նշանակեանն, նա մամբ

[illegible]

Բ. Մանկութեան ժամանակուան [illegible]

[illegible]

Գ. Մանկութեան ժամանակուան [illegible]

[illegible]

Դ. Մանկութեան ժամանակուան [illegible]

[illegible]

Ե. [illegible]

[illegible]

Շարունակելի։

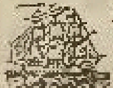

Փոքր Արշալոյս [illegible] ընկ. Նաւավարութ. [illegible] գնալ ի Սմիւռնիա. [illegible] 3։

ԱԲԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible] ընկ. Նաւավարութեան [illegible] ի Սմիւռնիա և ի [illegible]։ ԱԲԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Նաւն ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ [illegible] ընկ. Նաւավարութեան [illegible] ի [illegible] և [illegible] 2։ [illegible] ԱԲԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

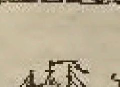

Նաւն [illegible] ընկ. Նաւավարութեան [illegible] ի Սմիւռնիա [illegible] 9.

ԱԲԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]

Մ. Գ. [illegible]